

2. Опалінська Ю. П., Назаренко Г. А. Мультимедійні технології у дошкільній освіті. *Актуальні проблеми природничих і гуманітарних наук у дослідженнях молодих учених «Родзинка–2019»*. XXI Всеукраїнська наукова конференція молодих учених. Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2019. С. 305–307.
3. Ошека В. В. Український національний одяг – краплина душі народу. *Вихователю ГПД. Усе для роботи*. 2013. № 5. С. 6–8.
4. Стаєнна О. Виховуємо патріотизм засобами народознавства у дошкільників. *Палітра педагога*. 2015. № 4. С. 3–4.
5. Тігаренко С. Використання мультимедійних технологій для оптимізації рухової активності дітей дошкільного віку. *Електронне наукове фахове видання «Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету»*. 2020. № 8. С. 147–153.

УДК 373.2.035:39(=161.2)(477.87)

Вашак О.О.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка

Мартиненко Л.С.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ОСОБЛИВОСТЯМИ УКРАЇНСЬКОГО ПИСАНКАРСТВА ЗАКАРПАТТЯ У ПРОЦЕСІ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ

Анотація: У статті розглянуті регіональні особливості українського писанкарства Закарпатського регіону. Здійснено класифікацію різновидів розпису та символіки народних писанок. Акцентовано увагу на виховному впливі українського писанкарства Закарпатського регіону на дітей дошкільного віку.

Ключові слова: національне виховання, українське писанкарство, писанки Закарпатського регіону, регіональні особливості, діти дошкільного віку.

Постановка проблеми. Реформи та зміни, які відбуваються сьогодні в Україні, можуть вплинути на виховання національно свідомих громадян у майбутньому. Виховання національно свідомих громадян, є важливим завданням для будь-якої країни, особливо для тієї, де відбуваються зміни та реформи. Таке завдання сприяє зміцненню єдності та стабільності в суспільстві та допомагає країні розвиватися. Тому педагоги акцентують увагу дітей на вивченні історичної спадщини України, її культурних цінностей, мови та традицій, сприяють формуванню у них патріотичних почуттів.

Дошкільний вік, є важливим періодом для формування національного характеру, мислення та самосвідомості дитини. У цьому віці діти сприйнятливі до впливу зовнішнього середовища та особливо схильні до пізнання та сприймання світу навколо себе. Діти дізнаються

про рідну мову, яка є важливою та цінною, про власну культуру, традиції, та цінності свого народу.

Кожна держава світу має свою власну систему знаків, які відображають історію, культуру, цінності та ідентичність нації, що її населяє. Ця символіка є важливим елементом національної ідентичності і охоплює такі елементи, як герби, прапори, гімни, національні символи.

Народне мистецтво, зокрема різновиди українського писанкарства, відіграють важливу роль у системі національного виховання дошкільників. Це унікальний ресурс, який інтегрує в собі побутові, мистецькі та педагогічні традиції і має значний вплив на розвиток дітей.

Аналіз наукової літератури. Перші науково-етнографічні розвідки про особливості розпису великодніх яєць здійснили українські дослідники-етнографи І. Тургула, М. Кордуба, М. Скорик, М. Сумцов, С. Таранущенко, В. Шухевич, В. Щербаківський тощо. У середині ХХ ст. науковці Е. Беняшівський, П. Литвинова, О. Воропай, С. Килимник та інші розкривали національне значення писанки в українських традиціях та обрядах.

Проблемі регіональних особливостей розпису українських писанок кінця ХІХ – початку ХХ ст. присвячені праці сучасного дослідника В. Ткаченка. Ознайомлення дошкільників з декоративно-прикладним мистецтвом, народними ремеслами як засобом національного виховання висвітлено у дослідженнях А. Богуш, Т. Дубіч, Т. Єськової, Є. Лозинської, А. Калуської, Н. Лисенко та інших.

Наукові дослідження та методичні рекомендації, пов'язані із використанням українського писанкарства як засобу національного виховання дітей, ще не отримали належної уваги та систематичного вивчення. Однак це важлива сфера, яка має потенціал для подальших наукових досліджень та розробки методик. Актуальність, теоретична і практична значущість окресленої проблеми, її недостатня розробленість у науковому просторі зумовили вибір наукової проблематики.

Мета статті теоретично обґрунтувати роль та педагогічний вплив української народної писанки, зокрема регіону Закарпаття у процесі національного виховання дітей в освітньому просторі закладу дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. В Україні, як і в багатьох інших країнах, освітня діяльність у закладах дошкільної освіти регулюється нормативно-правовими документами, які наголошують на важливості національного виховання дітей. Так, серед головних принципів «Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді,

визначено національну спрямованість освіти, що виявляється в органічному поєднанні національної історії та традицій, збереженні та збагаченні культури українського народу.

Українське писанкарство здавна привертало увагу науковців досліджувати неповторність орнаментування, розпис та специфіку виготовлення, що упродовж століть зберігалось в уяві нашого народу, спонукаючи до унікальної національної творчості.

Писанка вважається об'єктом мистецтва, оскільки вона вимагає високого рівня майстерності та творчості. Вона робиться шляхом нанесення воскових ліній та рисунків на яйця, які потім занурюються в фарбу. Після цього воскові лінії видаляються, і на поверхні залишається кольоровий орнамент. На нашу думку, ознайомлювати дітей з творчістю розпису писанок можна під час занять з образотворчого мистецтва, аплікації або з виготовлення різних поробок.

Цікаві українські народні символи можуть бути рослинними (наприклад, калина, верба, соняшник), тваринними (як, наприклад, зозуля, лисичка) та геометричними (різноманітні вишивки, орнаменти тощо). Ці символи мають глибокий історичний і культурний контекст і використовуються в різних видах мистецтва, ремесел і побутового облаштування. Тому важливо знайомити дітей з такою національною символікою під час Великодніх свят, тематичних занять, бесід національно-патріотичної спрямованості.

Писанки мають різне символічне значення. Так, Сонце, відображається в яскравих кольорах та геометричних орнаментах, які нагадують сонячні промені. Наступний символ, Життя та безсмертя, писанки мають яйцевидну форму, що символізує нове життя та вічне воскресіння. Любов і краса, це вишукані орнаменти та малюнки на писанках можуть виражати красу і вміння людей творити. Весняне відродження, великодні писанки часто асоціювалися з приходом весни і відродженням природи після зими. Добро, щастя і радість, яскраві кольори та орнаменти символізують радість свята та позитивні емоції.

Як бачимо, писанка – це яйце, на поверхні якого були намальовані різноманітні геометричні та рослинні орнаменти з використанням яскравих кольорів. Ця традиція має дуже давнє походження та глибокі символічні значення. Писанка була важливим символом весняного обряду та віри в відродження природи. Кожен регіон України має свої унікальні писанкові традиції, орнаменти та кольори, які відображають специфіку даного регіону [6, с. 92].

Цей вид мистецтва, дійсно є важливою складовою української культурної спадщини. Писанки – це величезна культурна цінність, яка не лише прикрашає наші свята, але й несе в собі глибокий сенс та

символічне значення з яким ми можемо знайомити дошкільників на заняттях з народознавства.

У 60-х роках ХХ ст. у зв'язку з посиленням інтересу до народного мистецтва відновилося й писанкарство, і різні регіони України розвивали свої власні стилі та техніки розписування писанок. Писанки стали важливими частинами великоднього обряду, і їхнє мистецтво передавалося з покоління в покоління [16, с. 57]. Зараз цей витвір мистецтва, є одним з найважливіших символів української весняної та великодньої традиції і відіграє велике значення в культурі та віруваннях українського народу.

Історія писанки має дуже давні коріння і пов'язана з архаїчними віруваннями та обрядами. Її походження має багато легенд та теорій, але точну дату виникнення складно встановити через відсутність писемних джерел.

Одночасно у Західній Україні (80-і роки ХІХ ст.) писанка була широко представлена у фольклорно-етнографічній праці про Покуття поляка Оскара Кольберга. Широку дослідницьку діяльність провів, видавши у 1898 році монографію «Писанки в Галіції», Ф. Крчек, чех за походженням. Писанки почали збирати і вивчати такі етнографи, як В. Шухевич («Гуцульщина», 1904), М. Кордуба («Писанки на Галицькій Волині», 1899), М. Скорик («Бойківські писанки», 1933), І. Гургула («Писанки Східної Галичини і Буковини у збірці Національного музею у Львові», 1929) та інші. Ці та інші подвижники зібрали або замалювали у різних місцевостях України тисячі зразків писанок.

Під час розкопок, у Львові у 2013 році археологи знайшли писанку на гусячому яйці. На ній зображено символ «вужик». Вік знахідки – 500 років, писанку розписали в козацькі часи. На сьогодні – це найдавніша писанка України [16, с. 15].

Цікавий аспект писанкарства в Україні – це регіональні відмінності в орнаментах, кольорах, композиціях та символах, які надають кожній писанці свою унікальність. Розглянемо ці регіональні відмінності більш детально:

Кольори. У різних регіонах України можуть домінувати різні кольори на писанках. Наприклад, у західній Україні часто використовуються яскраві кольори, такі як червоний, жовтий та зелений. На відміну від східних регіонів, навпаки, можна знайти писанки зі спокійними, природними кольорами, такими як коричневий та білий.

Деталізація і форми. У різних регіонах використовувалися різні рівні деталізації та складності орнаментів. Деякі писанки мали більш складні та деталізовані візерунки, тоді як інші можуть бути більш простими та абстрактними.

Композиція. Організація орнаментів на поверхні писанки також відрізнялася відповідно до регіону. Писанки Закарпаття можуть мали геометричну композицію, інші рослинну або анімальну.

Символи і знаки. Різні символи та знаки були використані на писанках для передачі певних послань або змісту. Наприклад, в певних регіонах можуть бути використані символи, які пов'язані зі сільським господарством або релігійними традиціями [6, с. 92].

У Гуцульщині, де також виготовляли писанки, меандр може бути поєднаним з іншими місцевими мотивами і символами. Важливо зазначити, що кожна писанка мала своє унікальне значення і відображала творчість та індивідуальність її автора [9].

Ці символи не просто декоративні елементи на писанках, вони маюли глибокий символічний зміст і були способом вираження вірувань та спільних цінностей українського народу. Вони також підкреслювали важливість сільськогосподарського способу життя і зв'язок з природою, який був невід'ємною частиною української ідентичності.

Як бачимо, хоча писанкарство має спільні риси в орнаментах, кольорах на всій території України, але регіональні відмінності мають місце у структурі цього декоративно-прикладного мистецтва. Розглянемо детальніше.

Писанкарство Карпатського краю, що охоплює регіони Гуцульщини, Буковини, Покуття, Лемківщини та Бойківщини, має власну унікальну та відмінну традицію у виготовленні писанок.

Основні риси писанок цього регіону це мініатюрність. Писанки, створені у Карпатському краї, зазвичай мають дуже дрібний візерунок. Це вимагає від писанкарів великої обережності та терпіння при роботі над дрібними деталями. Золотисто-оранжевий колорит. Колір має важливе значення у виготовленні писанок цих регіонів. Зазвичай використовуються теплі кольори, такі як золотистий, оранжевий та червоний, що символізують Сонце, Тепло і Життя.

Композиційне вирішення. Писанкарство Карпатського краю відоме своєю здатністю створювати складні та деталізовані композиції на писанках. Вони часто використовують символи, які мають релігійне, природне та культурне значення.

Унікальність регіону. Кожен з регіонів має свої унікальні особливості та мотиви в писанкарстві. Наприклад, Гуцульщина може використовувати геометричні мотиви та візерунки, тоді як Буковина може включати рослинні та квіткові орнаменти.

Писанкарство у Карпатському краї має багатий культурний контекст і відображає багатогранну спадщину цих регіонів. Писанки з цих місць є справжнім мистецтвом і варто цінити за їхню красу та вишуканість.

На карпатських писанках зустрічаються елементи візерунків та орнаментів, які можна відслідкувати до доісторичних поховань, свідчить про глибокі корені цього мистецтва в історії та культурі регіону. Орнаменти та мотиви, які передаються від покоління до покоління, можуть мати столітні або навіть тисячолітні коріння і відображати спадкову культурну спадщину [9].

На нашу думку, ознайомлення дітей дошкільного віку із регіональними відмінностями українського писанкарства, є важливим елементом у національно-патріотичному вихованні.

Сучасні заклади дошкільної освіти, наразі почали частіше використовувати в освітньому просторі саме регіональні відмінності української народної спадщини, Так, створюючи у вікових групах елементи народного музею або національних куточків вихователі, обов'язково акцентують у вагу дітей на предметах, які мають виключно регіональні особливості. Зокрема, з українськими писанки вихователі знайомлять дітей, використовуючи яйця із власних родинних колекцій. Писанки відображають багатогранну культуру України і мають велике мистецьке значення. Вони є символом патріотизму та ідентичності, а також популярними сувенірами, які цінуються як в Україні, так і в усьому світі.

Відтак, українські писанки відзначаються своєю давністю та неперервністю використання протягом багатьох століть. Елементи орнаментів та символів, які зустрічаються на писанках, можуть мати різні значення та інтерпретації, а також сполучати культурні та релігійні вірування. Писанки Карпат, характеризуються регіональною різноманітністю, але мають деякі спільні риси з іншими регіонами: використання світлих кольорів (червоний, жовтий), рослинного та геометричного орнаменту, символічних образів сонця, зірки.

Отже, використання писанки у національному вихованні дітей дошкільного віку є важливим аспектом педагогіки, адже це допомагає дітям розуміти і цінувати свою національну ідентичність, формує почуття гордості за свою країну, виготовлення писанок вимагає творчої уяви, розвиває моторику та мистецькі навички дітей. Це сприяє їхньому загальному розвитку.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти [Електронний ресурс] : Режим доступу : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-vukrayini>
2. Бех І. Д. Програма патріотичного виховання дітей та учнівської молоді. І. Бех, К. Чорна. Київ. 2014. 29 с.
3. Біняшевський Е. (2008). Українські писанки. *Шкільна бібліотека. № 3.* С. 153-159.
4. Дитина. Програма виховання і навчання дітей від 2 до 7 років. 2020. 440 с.

5. Дмитрук І. (2009). Історіографія та джерела до проблеми етнографічного вивчення Гуцульщини у кінці ХІХ – на початку ХХІ століття. *Прикарпатський вісник. (Історія та етнологія). № 3 (7).* С. 176-189.
6. Гоцалюк А. (2015). Еволюція символіки української писанки. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури. Вип. ХХХІV.* С. 92-99.
7. Кожолянко О. (2014). Буковинські великодні писанки: історія і сучасність. № 2. С. 21-25.
8. Локотош Н. (2010). Котилася писаночка. традиції писанкового розпису на уроках трудового навчання. *Трудове навчання. № 3.* С. 53-55.
9. Лоліна Н. А. Регіональні особливості символів та знаків української народної писанки [Електронний ресурс] : Режим доступу : https://library.krok.edu.ua/media/library/category/statti/lolina_0009.pdf
10. Лоліна Н. (2015). Традиційна українська писанка: генеза та особливості геометричного орнаменту. *Вісник КНУКіМ. Серія (Мистецтвознавство) №33*
11. Ознайомлення дошкільнят із народними звичаями та обрядами. *Методичний посібник для педагогічних працівників дошкільних закладів.* Івано-Франківськ.Обл. ін-т ПОПП. 2010. 78 с.
12. Поніманська Т.І. (2006). Дошкільна педагогіка. *Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів.* Київ. «Академ-видав».456 с.
13. Програма художньо-естетичного розвитку дітей раннього та дошкільного віку «*Радість творчості*». Тернопіль: Мандрівець, 2013. 72 с.
14. Савчук І. (2006). Писанка – невичерпне джерело творчого натхнення. *Трудова підготовка в закладах освіти. № 2.* С. 30-33.
15. Ткаченко В.М. (2012). Розвиток українського писанкарства кінця ХІХ – початку ХХІ ст.: регіональні особливості, сучасні трансформації. дис. канд. пед. наук. ІМФЕ ім. М.Т. Рильського. Київ, 214 с.
16. Шестакова О. (2004). До питання створення колекції писанок Музею українського народного декоративного мистецтва. *Музейна справа та музейна політика в Україні ХХ ст.* Збірник наук. праць. Київ. Златограф, 208 с.
17. Щербаківський В. (1925). Основні елементи орнаменталії українських писанок та їх походження. Прага, 28 с
18. Шкрєбтїєнко Л. (2019). Виховання патріотичних почуттів у дітей старшого дошкільного віку засобом художньої літератури. Дис. канд пед. наук. Південноукраїнський нац.пед.ун-т ім.Ушинського, 236 с.

УДК 373.2.091.39:004

Вільхова О. Г

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка

СПЕЦИФІКА ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті визначено дефініцію «інформаційно-комунікативні технології», проаналізовано важливі умови оновлення сучасної дошкільної освіти, однією з яких є використання інформаційно-комунікаційних технологій. Схарактеризовано використання комп'ютера у ЗДО як одного з найважливіших